

MB
21951

LÉGOLTALMI EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLAT EGYSÉGEINEK MŰKÖDÉSE

(Magyarázó szöveg dia oktatófilmhez)

BELÜGYMINISZTERIUM
LÉGOLTALOM ORSZÁGOS PARANCSNOKSÁGA

1954

MB 21.954

ORSZÁGOS SZÉNYVÉNYI KÖZVETLEN
TÖRÖKÖLŐMAGYAR
1954. évi A. 13271 sz.

LÉGOLTALMI EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLAT EGYSÉGEINEK MŰKÖDÉSE

(Diafilm-sorozat magyarázó szövege)

A légitámadások által okozott károk megelőzése, csökkentése és felszámolása a légoltalom feladata. Ennek keretében fontos szerepe van az egészségügyi (továbbiakban légó. eü.) szolgálatnak, amely Népköztársaságunk legfőbb értékének, az emberi életnek a megmentésével foglalkozik. E szolgálat feladatát csak akkor tudja ellátni, ha a légó. eü. intézmények és alakulatok már békeidőben alapos kiképzésben részesülnek. Ez a diafilm a légoltalmi egészségügyi szolgálat szervezeti felépítését, az intézmények általános ismertetését, az alakulatokat és az alakulatok működését részletesen mutatja be.

1. kép. Légitámadás után a kárhelyen különböző véres és vegyi, vagy kevert (véres + vegyi) u. n. „mixt“ sérülések jöhetnek létre. Ily sérülteknek a kárhelyen történő első ellátása, onnan való elszállítása, és a további gyógykezelésükről való gondoskodás a légó. eü. szolgálat feladata. Mindezeket a feladatokat város területén a hatósági légó. eü. szolgálat, az üzemeken belül üzemi légó. eü. szolgálat és lakóházon belül az önvédelem egészségügyi egységei oldják meg.

2. kép. A hatósági légó. eü. szolgálat intézményekre és alakulatokra tagozódik.

A légó. eü. intézmények:

1. elsősegélynyújtóhely,
2. mentőállomás,
3. segélyhely,
4. Országos Mentőszolgálat,

5. kórház,

6. légó. anyagraktár.

A légó. eü. alakulatok helyi és központi alakulatokra tagozódnak. Helyi alakulatok a mentőszakasz és mentőszázad. Központi alakulatok az orvosi segélynyújtó osztag, a tartalék sebészbrigád és a tartalék gázorvosi brigád.

3. kép. Az elsősegélynyújtóhely a legkisebb személyzeti létszámmal gyógyszerárakban és egyéb alkalmas helyeken (szülőotthonban, iskolák rendelőiben, stb.) létesül.

Feladata: nem orvosi segélynyújtás sérülések, rosszzullétek esetén, továbbá a kézre és arcra jutott mustárgáz eltávolítása, illetve közömbösítése. Minthogy itt a sérült nem orvosi első segélynyújtásban részesül, ellátás után közölni kell vele, hogy hol kaphat orvosi kezelést.

4. kép. A mentőállomás orvosi, de nem sebészorvosi vezetés alatt álló szerv, amely a laikus, elsősegélynyújtást orvosi szempontból kiegészíti, és a könnyebb sérültek végleges ellátását is elvégzi.

A mentőállomás a betegellátó körzetek rendszerére épül.

Az orvosi mentőállomások végleges ellátás után a sérülteket a lakásukra irányítják, a súlyosabb sérülteket sebészi ellátás céljából segélyhelyre, vagy kórházba szállítatják. Ha a kárhely mentőállomás közelében keletkezett, akkor a mentőállomás lesz az a központ, ahová a sérültek egy részét irányítják. Ezek között esetleg súlyos sérültek is lehetnek.

5. kép. A mentőállomás külön erre a célra épített, illetve átalakított BGS vagy TGS óvóhelyen és, ha más megoldás nincs, szilánkbiztos földszinti óvóhelyen települ. A mentőállomás rendeltetészerű működéséhez férfi és női elosztó-vizsgálóhelyiség, köztöző, fektető, kiségitő helyiség és WC. szükségesek. A sérülteket pillanatnyi súlyos állapotuk miatt, vagy megfelelő szállítóeszköz hiányában, rövid ideig a fektetőben helyezik el.

6. kép. Olyan sérültek, akik sebészi beavatkozásra szorulnak a segélyhelyre kerülnek, amely fel van szerelve kisebb műtétek elvégzésére. Oly városokban, amelyekben kórház nincs, a sérültek alaposabb orvosi ellátására a légóalmi segélyhely hivatott.

A segélyhely a mentőállomás és a kórház közé iktatott légó. eü. szervezési egység, amelyben nemcsak orvosi segélynyújtás történik, hanem végleges orvosi ellátás is.

A segélyhely működése elvileg mentőállomáshoz hasonló azzal a különbséggel, hogy a segélyhelyen már műtéti beavatkozásokra és vegyi harcanyaggal sérültek fürdetésére is lehetőség nyílik, és a sérültek itt már nemcsak órákig, hanem — ha szükséges — 24 óráig is elhelyezhetők.

A segélyhely azonban nem tölti be a kórház szerepét.

7. kép. A segélyhely helyiségei 4 csoportra különíthetők:

1. elosztó- és fürdőrészleg,
2. műtő- és kötözőrészleg,
3. elhelyező- és kiürítőrészleg,
4. egyéb kisegítő helyiségek.

Képünk egy segélyhely gázsilipjéből az előtér felé nyújt áttekintést.

8. kép. Ez a kép a segélyhely műtő- és kötözőrészlegét tünteti fel. Itt lehetőség van sürgős műtétek elvégzésére, sérülések végleges ellátására, törések rögzítésére, általában első sebészorvosi ellátásra.

9. kép. Képünk a segélyhely elhelyező, kiürítő részlegét mutatja, ahol a sérültek 24 órán keresztül kórházszerű elhelyezést nyerhetnek.

10. kép. Ez a kép a segélyhely elosztó- és fürdőrészlegének fürdőjét ábrázolja. Ezen keresztül jutnak a segélyhelyre a maradó vegyi harcanyagtól sérültek és a mixt sérültek. A többi sérült e fürdőrészleg kihagyásával az elosztóból egyenesen a sebészi ellátás helyiségeibe jut.

11. kép. A helyi légó. eü. szolgálat ellátásában az Országos Mentőszolgálat békében működő mentőállomásai is részt vesznek. Épületük alkalmasságától függően elsősegélynyújtóhely, mentőállomás, vagy segélyhely szerepét töltik be. Orvosaiból, ápolóiból és gépkocsivezetőiből a mentőgépkocsik felhasználásával orvosi segélynyújtó osztagokat szervez. Járműeivel a kórházi elhelyezést igénylő sérülteket a kárhelyről, vagy a légó. eü. intézményekből kórházba szállítja.

12. kép. Légítámadás következtében sérültek végleges elhelyezését, illetve ellátását a kórházak biztosítják.

A kórházaknak mindig készen kell állniok légoltalmi készütség esetén a sérültek befogadására és ellátására.

13. kép. A maradó, mérgező vegyi harcanyaggal szennyezett bőrfelület gázmentesítése az egyéni gázsebcsomag felhasználásával történik.

A gázsebcsomaggal történt kezelés után a sérülteknek a legrövidebb időn belül szappanos melegvízzel kell lemosakodniuk. Erre a fürdőállomáson kerül sor.

Különösen tömeges fertőzés esetén, igen nagy jelentőségű a maradó mérgező anyagokkal fertőzötteknek a légó. fürdőállomáson történő fürdetése.

A fürdőállomásra beosztott eü. személyzet feladata a személyi gázmentesítési munkálatok helyes lebonyolítása és a szakszerű elsősegélynyújtás.

A gázsérültek gázmentesítésének folyamata szigorúan az „átbocsátó” rendszer elve alapján történik.

Képünk fürdés után a tiszta ruha kiadását ábrázolja.

14. kép. A légó. eü. anyag tárolását és utánpótlását a légó. anyagraktár végzi. Feladata a légó. szervek eü. anyagának kiegészítése, a meglévő készlet tárolása. A raktár készletét a központi anyagraktárból folyamatosan pótolja.

15. kép. A kárhelyen működő hatósági helyi légó. eü. alakulatok, a mentőszakasz és a mentőszázad. Képünk egy mentőszakaszt mutat be.

A mentőszakasz feladata: elsősegélynyújtás a kárhelyen, a sérültek eltávolítása a sérülési gócpontból, majd segélyhelyre vagy kórházba való szállításuk. A szakasz 3 rajból és ezek mindegyike 3—3 mentőjárórból áll. Három mentőjárór mentőrajt alkot. Enek külön parancsnoka nincsen; az első mentőjárór parancsnoka beosztási helyéről az egész rajt vezényli.

A mentőszakasz törzsből és 3 rajból áll. A törzs tagjai: 1 parancsnok, 1 politikai helyettes, 1 gazdasági felelős, 1 motorkerékpáros hírvívó, 1 gépkocsivezető. Összes létszám: 50 fő.

A mentőszázad 3 szakaszból és századtörzsből áll.

16. kép. Képünkön egy mentőjárór látható. Tagjai a hordó mellett elfoglalt helyük és működésük szerint — 1-től 5-ig — meg vannak számozva. Az egyes számok feladatai:

1-es: Mentőjárór parancsnok. Felel a mentőjárór munkájáért és politikai, erkölcsi felkészültségért, a munkafegyelemért és alakulata felszereléséért. Mentőszakasz kötelékben működés esetén a járórparancsnok kapja

meg a szakaszparancsnoktól a feladatot, melynek az a rehájtásáért felelős.

2-es: A parancsnok helyettese. A parancsnok akadályoztatása esetén átveszi a parancsnokságot. A parancsnoknak segítségére van az elsősegélynyújtásban.

3-as: Segédkezik az elsősegélynyújtásnál, feladja a gázárrültre a gázálarcot, maradé vegyi harcanyag köztim bősítését végzi.

4-es és 5-ös: A sérültek felkutatását és segélynyújtás helyére való szállítását végzik, szerelik a hordágyat, tartják az összeköttetést a szomszéd mentőjárőrökkel és a raj parancsnokával.

17. kép. Képünk a mentőjárőr beosztottainak szakfelszerelését mutatja. Az egyes számok szakfelszerelése az alábbi:

1-es: légó. eü. táska, vöröskeresztes karszalag,

2-es: kulacs vízzel, vöröskeresztes karszalag,

3-as: tartalék gázálarc a sérült részére, vöröskeresztes karszalag,

4-es: hordágy, vöröskeresztes karszalag,

5-ös: viharlámpa, vöröskeresztes karszalag.

A mentőszakasz parancsnokának és a törzsbe beosztottaknak felszerelése.

Vöröskeresztes karszalag, elemes kézilámpa és síp.

A szakasz valamennyi tagjának személyi felszerelése: kezeslábas, gázálarc, rohamsisak, egyéni sebkötöző csomag és gázsebcsomag.

A beosztottak saját használatukra szolgáló gázálarcukat baloldalt hordják, a tartalékgázálarc jobboldalt legyen úgy, hogy a tartalékgázálarc hordszalagja az egyéni gázálarc hordszalagja felett feküdjék. Az eü. táskát jobboldalt, hevederével az egyéni gázálarc felett kell hordani.

18. kép. A telepített légó. eü. intézményektől távoleső kárhelyeken nagyobb számú sérülés esetén a gyors orvosi segélynyújtás és a kárhely szakszerű felszámolása érdekében orvosi segélynyújtó osztagok felhasználása szükséges. Ilyen központi alakulatokat az Országos Mentőszolgálat, kórházak, rendelőintézetek keretén belül szerveznek meg. Minden osztag 2 ápoló vagy ápolónőből, 1 gépkocsivezetőből áll, akik orvosi vezetés alatt működnek. Az Országos Mentőszolgálat orvosi segélynyújtó osztaga mentőgépkocsival, kórházak, rendelőintézetek osztagai személy

vagy tehergépkocsival vonulnak ki. Az osztagok orvosi esetlávával, a beosztottak karszalaggal, gázálarccal vannak felszerelve.

A kórházi orvosi segélynyújtó osztag a kórház külön óvóhelyén áll bevetésre készen. Nagy személygépkocsival vagy tehergépkocsival vonul ki a helyszínre. A gépkocsi vöröskeresztes megkülönböztető jelzessel van ellátva. Sebesültek szállítására is alkalmazható. Az Országos Mentőszolgálat orvosi segélynyújtó osztaga a Mentőszolgálat állomásán van készen.

19. kép. Az önvédelem keretében a lakóházak légó. őrségének elsősegélynyújtásra kiképzett tagjai segítenek a sérülteken. Az önvédelem légó. eü. alakulatai a mentőláncok, illetőleg az ezekből szervezett mentőcsoportok. A mentőláncok feladata, létszáma, felszerelése, a hatósági légó. mentőjárőrökével azonos. 3—3 mentőláncból van megszervezve a Vöröskereszt mentőcsoportja. Ez társadalmi szerv, amelynek jóváhagyott sorszáma van. A mentőcsoport parancsnokának politikai helyettese van. A gazdasági felelős és az összekötő szerepét egy beosztott látja el. Ez a kép alkalmazásra kész mentőcsoportot mutat be.

A hatósági légó. eü. szolgálat és az önvédelem egészségügyi szerveit fentiekben ismertettük. Az üzemek légó. eü. szolgálata lényegében a fenti egységekhez hasonló szervekből épül fel. Az üzem légó. szervezete, egységei száma, illetőleg az, hogy milyen intézmények kerülnek felállításra, az üzem nagyságától függ. Kis terjedelmű, kevés létszámú, kevésbé fontos légó. eü. szervezete az önvédeleméhez, a nagyoké a hatósági légó. eü. szervezetehez hasonló.

A légó. eü. szolgálat egyes szervezési egységeinek rövid ismertetése után a kárhelyen működő légó. eü. egységek munkáját mutatják be.

20. kép. A légó. eü. szolgálat egységei II. fokú készenlét után a készenlét helyeken nyerne elhelyezést. Felszerelési eszközeiket az erre kijelölt helyen tárolják. Az egységek szolgálati létszámának egyharmada a készenlét helyen ügyeleti szolgálatot tart. A készenlét hely a légó. központtal távbeszélő összeköttetésben van. A távbeszélő mellett az ügyeltesek felváltva telefonügyeleti szolgálatot tartanak.

Feladatuk a jelentkezések, időegyeztetések elvégzése, továbbá a légó. központból kapott utasítások továbbítása az ügyeltes egység tagjai kiképzésben részesülnek, felszerelésüket készenlét helyen karbahelyezik és rendben tartják. A még fennmaradó idejüket pihenésre, szórakozásra fordítják.

21. kép. Közvetlen légitámadás veszélye esetén az I. fokú készütségről a légó. parancsnokság távbeszélőn értesíti az egységeket. A vett utasítást a telefonügyeletes jelenti a készütség parancsnokának, majd bejegyzi az eseménynaplóba. Az ügyeletes egységparancsnok az ügyeletes egység kivonulásrakész állapotát biztosítja, és ellenőrzi. Ezeket az intézkedéseket úgy kell megtenni, hogy arról a lakosság ne szerezzen tudomást. Az ügyeletes egység tagjai a gépjárműre helyezik felszereléseiket, motorpróbát tartanak, és előkészítik a légiriadó jelére bevonulók felszereléseit és a vonulószerkeket.

22. kép. Ha a várost az ellenséges repülőgépek meghatározott távolságra megközelítik, a légó. parancsnok légiriadót rendel el. A szirénajelzésre a légóltalmi egészségügyi szolgálat valamennyi beosztottja haladéktalanul bevonul a kijelölt készütségi helyére, ahol jelentkezik az egység parancsnokánál és átveszi felszerelését. Az egység beosztottainak bevonulását, az egység működőképességének fokát az egység parancsnoka jelenti a légóltalmi egészségügyi szolgálat parancsnokának. A jelentést a távbeszélő ügyeletes rögzíti az eseménynaplóba. Az egységek beosztottai a kijelölt óvóhelyre vonulnak és kivonulásrakész állapotban helyezkednek el. A készenlét alatt az egység politikai helyettese politikai, az egység parancsnoka szakmai eligazítást tart.

23. kép. Légitámadás alkalmával a város legkülönbözőbb helyein, egy időben, számos kár keletkezhet. A károk gyors és pontos jelentése az alapfeltétele annak, hogy a segélynyújtás megfelelő erősségű egységekkel mielőbb megkezdődjék. A károkról a figyelő-felderítő szolgálat, vagy a kárhelyre kiérkezett más egységek parancsnokainak jelentései, esetleg a lakosság bejelentéseinek nyomán szerez tudomást a város légó. parancsnoka.

24. kép. A kárhelyen legelőször az önvédelem vagy üzem légó. eü. szervezetének egységei kezdik meg a munkát. Ha olyan nagyszámú sérülésről van szó, hogy ezeknek felkészültsége, felszerelése, az egységek létszáma a károkkal megbírkózni nem tud, akkor a város légó. parancsnokától a hatósági légó. eü. szolgálat egységeinek bevetését kérik. A város légó. törzsében működő légó. eü. szolgálat parancsnoka a kárjelentések alapján a rendelkezésre álló egységnek, a városban ismert kárhelyek számának, nagyságának ismeretében teszi meg az egyes egységek bevetésére javaslatát a légó. parancsnoknak. A bevetési parancs vétele

után az egységparancsnok parancsára a kirendelt egységek késedelem nélkül rendben felvonulnak az óvóhelyről, a rendelkezésükre bocsátott tehergépkocsikon elhelyezkednek, és a kijelölt útvonalon a kárhelyre kivonulnak. A parancsát távbeszélőn vagy küldönc útján adja ki.

26. kép. A kár színhelyére érkezés után a parancsnok utasítására az egység leszáll a gépkocsiról és rajonként felsorakozik. Ha a sérülési gócban kárhelyparancsnok működik, akkor az egységparancsnok haladéktalanul felkeresi harcálláspontján. Jelenti megérkezését, és kéri feladatának megadását. A kárhelyparancsnok tájékoztatja az egységparancsnokot a helyzetről, és utasítja, hogy egységével kezdje meg munkáját. Az egységparancsnok parancsnoki felderítést végez, tehát maga is tájékozódik a helyzetről, és egységét a helyzetnek megfelelően a kárhely egyes részeire irányítja. Lényegében a kárhelyre való érkezése után a felderítéssel együtt nyomban a mentőmunka is megkezdődik. Az egységek bevezetésével egyidejűleg a kárhelyparancsnokkal egyetértésben a kárhely közelében alkalmas helyen kijelöli a sebesült-gyűjtőhelyet. Ha nincs kárhelyparancsnok, úgy saját belátása szerint intézkedik.

27. kép. A sebesült-gyűjtőhelyet lehetőleg védett, jól megközelíthető helyen kell kijelölni. A kárhely közelében lévő legjobb épületet kell erre a célra igénybevenni. Jó, ha a gyűjtőhely közelében vízvételi lehetőség is van. A gyűjtőhelyet lehetőleg kívülről láthatóan is meg kell jelölni vöröskeresztes jelzéssel. A kárhelyen működő egységek a sérülteket a sebesült-gyűjtőhelyre szállítják. Itt történik a sérültek elsősegélyben részesítése, osztályozása és elszállításukig való elhelyezése.

28. kép. A kárhelyre kivonult hatósági légó. eü. egységparancsnok nemcsak saját egységének, hanem a kárhelyen működő önvédelmi, üzemi eü. egységeknek is parancsnoka mindaddig, míg magasabb eü. szervezési egység, pl. orvosi segélynyújtó osztag, a helyszínre meg nem érkezik, aki ezentúl a kárhelyen működő valamennyi eü. szolgálatos munkáját irányítja. Az eü. egységek eredményes munkája csakis a műszaki-mentő, helyreállító, vegyi, illetőleg a rendfenntartó szolgálattal való szoros együttműködés mellett lehetséges. Ennek az együttműködésnek a célja az egészségügyi szolgálat részére a munka feltételeinek biztosítása. Az együttműködés keretében, mint a képen látható, a műszaki szolgálat az óvóhelynyílás megszabadítását, a sebesültekhez vezető út megtisztítását biztosítja. A vegyi szolgálat a szűk sávátjárókat, a kisebb gázmentesített munkaterületeket, az

anyag, ruha és eszközök gázmentesítését biztosítja. A rendfenn-tartó szolgálat feladata a kárhelyen a mentőmunka zavartalan folytatásához szükséges rend és fegyelem fenntartása és a kár-terület lezárása.

29. kép. A kárhelynek meghatározott pontján bevetett egy-ség, pl. raj, a parancsnok utasítása szerint munkához lát. A raj parancsnoki teendőit ellátó 1. számú mentőjárőrparancsnok a rajt szükség szerint mentőjárőrökre osztva a kár egyes kisebb te-rületén bizza meg a mentőmunkával. A munkánál általános irányelv, hogy mindig a súlyosabb és fenyegetettebb helyzetben lévő sérültek kimentését és gyűjtőhelyre szállítását kell végezni. A rendelkezésre álló egységekkel a kár egész területén egyszerre meg kell kezdeni a mentést.

Képünk a harmadik raj bevetését mutatja. A kárhelyen önvédelmi egységek és a szakasz többi rajai működnek. A kép közepén a műszaki-mentő, helyreállító szolgálat beosztottjai egy sérült kiszabadításán dolgoznak. Rendfenntartók biztosítják a zavartalan munkát.

30. kép. A kárhelyen működő egység legkisebb szervezeti része a mentőjárőr. A járőr valamennyi tagja egyetlen sérült el-látására összpontosíthatja munkáját.

Képünk egy súlyos sérültnek kimentését mutatja az egész járőr közreműködésével.

31. kép. A kárhelynek egy járőrre eső kis szakaszán előfor-duló többszörös személyi sérülésnél a mentőjárőr egy időben kü-lönböző súlyosságú, több sérült ellátását is végezheti. Képünkön a parancsnok egy sérültnél fejkötést készít, 3 beosztott egy sú-lyos sérültet hordágyon hoz ki a romok közül, egy beosztott pe-dig egy könnyű sérültet átkarolva támogat a sebesült-gyűjtő-helyre.

32. kép. Különösen nagyobb kárhelyek felszámolásánál igen jelentős a kárhely közelében létesített sebesült-gyűjtőhely mun-kája. Ezt olyankor is kell telepíteni, ha nincs a kárhelyen orvos irányítása alatt működő alakulat. A gyűjtőhely munkáját egy-egy beosztott mentőjárőr látja el a parancsnok irányítása alatt. Az egységek minden sérültet a sebesült-gyűjtőhelyre szállítanak.

33. kép. Képünk az elsősegélynyújtó munkát mutatja a se-besült-gyűjtőhelyen. A sokoldalú munkában igen fontos feladat pl. csonttörésnél a tört végtag alapos rögzítése. Enélkül a tova-szállítás a sérültnek igen nagy fájdalmat okoz. Az elmozduló

törésvégék a sérülés súlyosbodását idézhetik elő. Nagyon sok esetben szállítás közben a beteg sokkot kaphat, ha nincs a törött végtag megfelelően rögzítve. A kép előterében lábszárcsonttörés sinezése látható.

34. kép. Fontos működést fejtenek ki a sebesült-gyűjtőhely beosztottjai az ütőeres vérzések csillapítására használt szorító körülkötések felhelyezésével, vagy már közvetlenül a kárhelyen felhelyezett szorító körülkötések felülvizsgálatával. A sérült szempontjából igen jelentős, hogy a szorító körülkötés felhelyezésének időpontjáról a későbbi ellátást végző szerveket pontosan tájékoztassuk. Ennek érdekében a sebesült-gyűjtőhelyen kitöltik a „sérült lap“ elnevezésű nyomtatványt, és azt jól láthatóan a sérült nyakába akasztják. Ezzel a ruha esetleges eltávolítása után is felhívjuk a figyelmet pl. a szorító körülkötés felhelyezésének időpontjára. A sérülési lap tájékoztat továbbá arról is, hogy milyen ellátásban részesült a sérült.

35. kép. A kárhely felszámolását végző egységek a sérülteket a sebesült-gyűjtőhelyre viszik. Itt — mint az előbbieken láttuk — folyik az elsősegélynyújtás és ennek kapcsán a sérültek csoportosítása. Gondoskodni kell arról, hogy a további orvosi vagy kórházi ellátást igénylő sérülteket a megfelelő helyre tovább szállítsák. Tehát sebesült-gyűjtőhelyen a munka szakaszai: a sérültek beszállítása, elsősegélynyújtás és a tovább szállítás.

A szállítás feladatát a mentőszakasz tehergépkocsijai, vagy a szakasz erre a célra beállított mentőjárórei végzik. Könnyebb sérülteket a közeli mentőállomásra akár gyalog is kísérhetik.

Képünkön az elsősegélyben részesített sérültek tovább szállítását mutatja a légó. eü. intézmények felé.

36. kép. Ha az egység parancsnoka megállapítja, hogy a sérültek ellátására a helyszínen levő önvédelmi alakulatok létszáma nem elegendő, a kárhely parancsnokának erről jelentést tesz, és további segítséget kér. A légó. eü. parancsnok a segélykérésre orvosi segélynyújtó osztagot vezényelhet ki. Kiemelkedő kárhelyekre az Országos Mentőszolgálat által szervezett orvosi segélynyújtó osztagok vonulnak ki. Kijelölés után az osztag orvosparancsnoka a kárhely parancsnoknál jelentkezik, utasítást kér, és átveszi az eü. egységek parancsnokságát. Megtekinti a kárhelyet, kiadja a szükséges intézkedéseket. Beosztottjai közreműködésével a gyűjtőhely munkájában részt vesz. Fontos feladata a helyszínen a sérültek osztályozása. Kijelöli a sérültek elszállításának sorrendjét, megjelöli, hogy az ellátás milyen eü.

intézménynél történjék, és a rendelkezésre álló járművek, eszközök felhasználásával a sebesültek elszállításáról intézkedik.

Ha a mentőszolgálat osztaga vonul ki a kárhelyre, akkor az osztag mentőorvosa az eü. egységek parancsnoka. Az osztagok járművei szükség szerint részt vesznek a sebesültek továbbszállításában.

37. kép. A kárhelyen működő orvosi segélynyújtó osztag orvosparancsnoka szervező, irányító munkája mellett a sebesültyűjtőhelyen beosztottjaival a legszükségesebb orvosi segélynyújtó beavatkozásokat is elvégzi. Így pl. különféle életveszélyes verőeres vérzéseknél — a vérző ereket műszerrel lefogva — megakadályozza a sérült elvérzését. Képünkön a lábszáron lévő verőeres vérzés csillapítása látható.

38. kép. Súlyosan sérülteknél a sokk elkerülése érdekében igen fontos a fájdalomcsillapító befecskendezések alkalmazása. Ugyancsak nagy jelentőségű a szív erejének fokozása a szívműködést elősegítő, serkentő gyógyszerek befecskendezésével. A kép éppen ezt a fontos orvosi ténykedést rögzíti.

39. kép. Súlyos vérvesztéssel járó sérülések alkalmával, nagy kiterjedésű égéseknél, sugársérüléseknél életmentő a minél korábban alkalmazott vérátömlesztés. A vérátömlesztéssel közel azonos értékű beavatkozás a különösebb idővesztés nélküli végrehajtható, ugynevezett plazmaátömlesztés (plazmatranszfúzió). Ennek — az egyébként a légó. mentőállomáson alkalmazott beavatkozásnak — a kárhelyen történő elvégzése a sérült sorsára döntő befolyással lehet. Ezért olyan jelentős a Vöröskereszt véradó szervező munkája, mellyel a megfelelő mennyiségű vérplazma biztosítható.

40. kép. A kárhelyen a rombolások mellett még vegyi harcanyag szennyeződés is előfordulhat. Ezt a körülményt a kárhelyparancsnok a légó. parancsnokságnak jelenti, mely a gázfelderítés és gázmentesítés felől intézkedik. Addig is azonban, míg ezek megtörténnek, a kárhelyen működő egységeket a gázálarccal felvételére kell utasítani. Amennyiben maradó vegyi harcanyagok szennyeznek a terepet, úgy további óvintézkedések bevezetése szükséges a gázszennyezés továbbhurcolása, a mentésben résztvevő alakulatok beosztottjainak szennyeződése megakadályozására.

41. kép. A gázveszélyes területen a sérülteket is gázálarccal kell ellátni. Különösen fontos az eszméletlen sérülteknél ügyelni

a gázalarc helyes feltételére. A szűrőbetétet — szállítás közbeni elmozdulásának megakadályozása céljából — pólyával rögzíteni kell a beteg törzséhez.

42. kép. Nagyobb maradó vegyi harcanyag szennyeződés esetén a kárhelynek előzetes gázmentesítése szükséges, amelyet a vegyvédelmi szolgálat alakulatai végeznek el.

Első teendőjük egy keskeny gázmentes átjáró készítése. Ezen hozzák ki a sérülteket a mentőjárőrök tartózkodási helyéig.

A vegyi harcanyaggal szennyezettek, valamint az ugynevezett mixt sérültek ellátása és elszállítása egyéb sérültektől elkülönítve történik. Ezeket a sebesült-gyűjtőhely elkülönített részén gyűjtik össze, és innen külön járművekkel szállítjuk a segélyhelyre. Gázmentesítésük és sérüléseik ellátása a segélyhelyen történik.

Az ellátás és elszállítás a legnagyobb körültekintéssel történik, hogy a gázszennyeződés továbbhurcolását elkerüljük.

Képünk gázmentes átjáró készítését mutatja, deszkapadlók felhasználásával. A gázzal szennyezett területről a vegyvédelmi szolgálat beosztottai hozzák ki a hordágyon fekvő sérültet.

43. kép. Szembe vagy arcra került maradó vegyi harcanyagot az egyéni gázsebcsomag felhasználásával még a kárhelyen hatástalanítani kell. A mentőjárőrök a sérültet leültetik, a kulcsban lévő vízzel szemöblögetést végeznek. A bőrön levő vegyi harcanyag eltávolítására a gázsebcsomag kloramin tamponját használják.

44. kép. Az eü. egységek parancsnoka a kárhelyparancsnoktól sebesültszállító gépkocsik bevetését kéri, amikor a kárhelyen nagyobb számú sérült vár elszállításra, vagy kisebb számú sérült esetén is, ha a kárhely az orvosi ellátást biztosító intézményektől nagyobb távolságra fekszik.

Egyidejűleg jelenti az elszállításra váró sérültek számát; véros, vegyi, mixt, vagy fertőzött esetek megadásával, súlyos, közepesúlyos és könnyű osztályozás szerint. A légó. parancsnok az Országos Mentőszolgálat mentőgépkocsijait bocsájtja rendelkezésre.

Képünkön az orvosi segélynyújtó osztag parancsnoka a szakasz motorkerékpáros hírvivőjével küldi el jelentését a légó. központba. A jelentés nyomán a légó. eü. parancsnok intézkedik az Országos Mentőszolgálat kellő számú mentőgépkocsijának bevetésére.

45. kép. Betegszállításra különféle típusú sebesültszállító gépkocsik használatosak. Következőkben a gyakrabban használt mentőgépkocsikat mutatjuk be. Ez a kép a legnagyobb befogadóképességű Csepel gyártmányú mentőgépkocsit ábrázolja. Egyszerre 10 fekvő beteget lehet a gépkocsiba behelyezni és ugyanakkor 5 ülőbeteg is szállítható. Hat hordágyat a gépkocsi hátsó ajtaján, négyet pedig a vezető ülés mögött, oldalról lehet behelyezni.

46. kép. Ugyanez a nagyteljesítményű gépkocsi könnyen átalakítható kizárólag ülőbeteg szállításra. Ez esetben 23 sérült helyezhető el.

47. kép. Képünk a Gránit Phänomen gyártmányú mentőgépkocsit ábrázolja. A felső képen a gépkocsi 4 hordággal van felszerelve. A négy fekvőbeteggel egyidejűleg még két ülőbeteg is szállítható. — Az alsó képen a mentőgépkocsi két fekvőbeteg elhelyezésére van átszerelve. A felszabaduló hely felhasználásával még további 5 ülőbeteg szállítható. Valamennyi hordágy kiemelése után egy időben 10 ülő sérült fér el ezen a gépkocsin. A hordágy ki- és beszerelése gyorsan végrehajtható.

48. kép. A Fiat típusú mentőgépkocsiban egyszerre két fekvő sérültet és szükség esetén még egy ülő beteget is el lehet helyezni. A kocsi átalakítható 4 ülő beteg szállítására is.

49. kép. Szükség esetén tehergépkocsi is felhasználható sebesültszállításra. Erre a célra lehetőleg csukott, vagy legalább is ponyvával borított gépkocsikat kell kiválasztani. A hordágyakat minden átalakítás nélkül el lehet helyezni a tehergépkocsi padlóján. A 3 tonnás Csepel teherautó 3 db légó. fahordágy vagy 6 db öszecsukható fémhordágy befogadására alkalmas.

50. kép. Nagyszámú könnyebb sérült szállítható el autóbuzson. Képünk egy korszerű nagy befogadóképességű, betegszállításra felhasznált autóbuzst ábrázol.

51. kép. A kárhelyről az eü. intézményekbe gyalog, hordágyon, a mentőszakasz tehergépkocsiján, az orvosi segélynyújtó osztag gépkocsijával, a mentőgépkocsikkal és szükségszerű sebesültszállító járművekkel szállított sérültek a további, illetőleg a végleges ellátás helyére kerülnek. Képünk a sérülteknek a mentőtállomásra, a segélyhelyre, kórházba érkezését mutatja.

52. kép. Ez a kép mutatja be vázlatosan a sérülteknek a kárhelyről való elszállítása útját az egyes légó. eü. szervezési egységek felé.

A kárhelyről elvileg minden sérült a gyűjtőhelyre jut, ahonnan a könnyű sérülteket ellátás után elbocsájtják. A súlyosabb sérültek — állapotuk szerint — a mentőállomásra, segélyhelyre, vagy azonnal kórházba kerülnek. A mentőállomáson orvosi elsősegélynyújtás után a járóképes betegeket elengedik, a kórházi ellátást igénylők kórházba kerülnek. A segélyhelyen már sebész szakorvosi ellátás folyik és az ellátott könnyebb sérülteket hazabocsájtják. A segélyhelyen operált, vagy ideiglenesen szállíthatatlan, avagy azonnali kórházbaszállítást nem igénylő sérültek legfeljebb 24 órán belül feltétlenül kórházba kerülnek.

A sérültek teljes gyógyulásukig kórházban maradnak.

53. kép. A kárhelyen holtan találtakat, mentés közben elhaltakat a sebesült-gyűjtőhely egyik elkülönített részében, vagy annak közelében, lehetőleg fedett helyen, sorban egymás mellé kell elhelyezni. Ha szabad ég alatt helyezük el a halottakat, akkor papírral, ponyvával, stb. kell letakarni. Előzőleg a halál beálltának biztos jeleit kell kutatni. A halál megállapítása elsősorban a kárhelyen működő orvos feladata. A halottakat ruházatukkal együtt kell elhelyezni, mivel ezeknek alapján személyazonosságuk könnyebben állapítható meg.

A halottak személyazonossági adatainak felvétele a rendfenntartó szolgálat feladata.

54. kép. Az egészségügyi károk felszámolása után az eü. egységek parancsnoka az egységparancsnokokkal a kárhelyet tüzetesen átvizsgálja. Meg kell állapítani, hogy minden sérült ellátása megtörtént-e. Ez idő alatt az egységek felszereléseiket összegyűjtik, és a megadott gyülekezőhelyen felsorakoznak. A kárhely átvizsgálása, és a sérültek elszállításának befejezése után a feladat elvégzését, az ellátott, az elszállított sérültek, az összegyűjtött halottak számát jelenti a kárhelyparancsnoknak, majd tőle az egységek bevonulására engedélyt kér.

55. kép. Ha a kárhelyen még egyéb kárelhárító munkák, például tűzoltás, műszaki mentés, stb. folynak, melynél sérülések fordulhatnak elő, a kárhelyparancsnok az egység kis részét a kárhelyen viszatartja, míg a többi egységek bevonulására parancsot ad.

Képünkön az orvosi segélynyújtó osztag mentőgépkocsija elindul a kárhelyről, az önvédelmi csoport gyalogmenetben hagyja el a kárhelyet, az eü. szakasz beosztottai gépkocsira szállnak.

56. kép. A kárhelyről bevonult egységek elfoglalják készült-ségi helyüket, felszerelésüket ismét használatkész állapotba hozzák, a felhasznált anyagot pótolják. Szükség szerint az eü. anyagraktárból anyagot vételeznek fel. Ha időközben a légi-riadót lefujják, a légó. parancsnok rendelkezései szerint a készenléti szolgálat a megfelelő készültségi fokot veszi fel, míg a többi beosztottak visszatérnek otthonukba, munkahelyükre.

57. kép. Az egységparancsnok a bevonulás után írásbeli jelentést készít az egység működéséről a légó. eü. parancsnoknak. A jelentésben a kárhelyet, a bevetés időpontját, a kárhely felszámolásában részvett egység létszámát, a felszámolás befejezésének időpontját, az ellátott súlyos, középsúlyos és könnyű sérültek számát, véres sérülések, vegyi harcanyag, mixt sérülések, fertőzések megoszlását, valamint a halottak számát és az egység újrabetetésre kész-állapotba jutásának időpontját tünteti fel. Az írásbeli jelentésben az egység munkáját is ki kell értékelni. Az esetleges hiányosságokat meg kell említeni. A kárelhárítás munkájában kitűnt beosztottakat névszerint jelenti az egységparancsnok.

58. kép. A légó. eü. parancsnok a város eü. szolgálat valamennyi egységéről előjegyzést vezet. Az egész légitámadás ideje alatt vezeti egyéni munkatérképét, valamint a parancsnok, utasítások és rendelkezések naplóját, továbbá a személyi állomány veszteségnaplóját, illetőleg az anyagvesztésgnaplót. A beérkező jelentéseket összegezi és a légó. parancsnoknak jelentést tesz.

Légitámadás után az eü. szolgálat egységeinek munkáját a légó. törzs értekezletén kiértékeli. Javaslatot tesz a kárhely felszámolása során kiemelkedően jó munkát végző beosztottak dícséretére, vagy kitüntetésére. Intézkedéseket hoz az esetleges hiányosságok felszámolására. Személyesen vagy az eü. törzsparancsnok útján ellenőrzi az egységek újbóli bevetésre kész állapotát.

Fenti képsorozatban egészen vázlatosan ismertettük a légó. eü. szolgálat munkáját. Láttuk, hogy az emberélet mentése a légó. eü. szolgálat keretében komoly felkészültséget, szakismeretet, fegyelmezett és áldozatos munkát kíván. A légó. eü. szolgálat minden beosztottjának kötelessége a szükséges szakismeretek elsajátítása és ezzel szolgálni dolgozótársai egészségének, életének védelmét.

Felelős kiadó: B. M. Légóttalom Országos Parancsnoksága Kik. osztálya.

1911/A - Vörös Csillag Nyomda, Budapest.

Felelős: Poroszka L.

